

Литература

Звегинцев В.А. История языкознания XIX-XX веков в очерках и извлечениях. Ч. 1. – М.: Просвещение, 1964. – 464 с.
Bühler K. Die Krise der Psychologie. – Stuttgart: Gustav Fischer, 1927. – 223 S. *Bühler K.* Sprachtheorie. Die Darstellungsfunktion der Sprache. – Jena: Gustav Fischer, 1934. – XVI, 434 S. *Gipper H.* Sprache – Schlüssel zur Welt. Festschrift für Leo Weisgerber. – Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann, 1959. – 385 S. *Humboldt W.* von. Ideen über Staatsverfassung, durch die neue französische Konstitution veranlaßt // Wilhelm von Humboldts Werke. Hrsg. von Albert Leitzmann. Erster Band. 1785-1795. – Berlin: B.Behr's, 1903. – S. 77-85. *Humboldt W.* von. Latium und Hellas // Wilhelm von Humboldts Werke. Hrsg. von Albert Leitzmann. Dritter Band. 1799-1818. – Berlin: B.Behr's, 1904. – S. 136-170. *Humboldt W.* von. Grundzüge des allgemeinen Sprachtypus // Wilhelm von Humboldts Werke. Hrsg. von Albert Leitzmann. Fünfter Band. 1823-1826. – Berlin: B.Behr's, 1906. – S. 364-475. *Humboldt W.* von. Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluß auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts // Wilhelm von Humboldts Werke. Hrsg. von Albert Leitzmann. Siebenter Band. – Berlin: B.Behr's, 1907. – S. 71-344. *Paul H.* Prinzipien der Sprachgeschichte. – Tübingen: Niemeyer, 1970. – XV, 428 S. *Ungeheuer G.* Die kybernetische Grundlage der Sprachtheorie von Karl Bühler // To Honor Roman Jakobson. Band 3. – Paris: s'Gravenhage, 1967. – S. 2067-2086. *Weisgerber L.* Die Sprache unter den Kräften des menschlichen Daseins. – Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann, 1949. – 49 S. *Weisgerber L.* Die tragenden Pfeiler der Spracherkenntnis // Wirkendes Wort 1, Heft 1; 1950/51. – S. 1-12. *Weisgerber L.* Vom Weltbild der deutschen Sprache. 1. Halbband. Die inhaltbezogene Grammatik. – Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann, 1953. – 267 S. *Weisgerber L.* Die Erforschung der Sprachzugriffe' I. Grundlinien einer inhaltbezogenen Grammatik // Wirkendes Wort 7, Heft 2, 1956/57. – S. 65-73. *Weisgerber L.* Die sprachliche Gestaltung der Welt. – Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann, 1962. – 455 S. *Weisgerber L.* Grundformen sprachlicher Weltgestaltung. – Köln/Opladen: Westdeutscher Verlag, 1963. – 56 S.

УДК 811.11:35.077.1

СВЕТЛИЧНА А. А.

(Академія Митної служби України)

СУЧАСНІ ТРАКТОВКИ ТЕРМІНА «ДИСКУРС»

Дана стаття присвячена сучасним тенденціям в дослідженні теорії дискурсу. Робиться спроба охарактеризувати та проаналізувати поняття «дискурс» з точок зору вітчизняних та зарубіжних вчених. Розглядається відношення дискурсу та тексту.

Ключові слова: дискурс, текст, комунікативна діяльність, типи дискурсу.

Светличная А.А. Современные трактовки термина «дискурс» Данная статья посвящена современным тенденциям в исследовании теории дискурса. Делается попытка охарактеризовать понятие «дискурс» с точек зрения отечественных и зарубежных учёных. Рассматривается отношение дискурса и текста.

Ключевые слова: дискурс, текст, коммуникативная деятельность, типы дискурса.

Svetlichnaya A.A. Modern interpretations of the term «discourse» This paper discusses modern tendencies in the study of discourse theory. An attempt is made to characterize and to analyze the concept «discourse» from the point of view of domestic and foreign scientists. The relations of discourse and text are considered.

Key words: discourse, text, process of communication, types of discourse.

У сучасній лінгвістиці, а також у багатьох гуманітарних науках, які стикаються з вивченням функціонування мови, поняття «дискурс» стає дійсно «поліпарадигматичним» утворенням. Незважаючи на триваючі багато років наукові розвідки, досить широке розповсюдження та активне використання, поняття «дискурс» досі не знайшло однозначного визначення. Дискурс (від. фр. *discours* – мовлення, від. лат. *discursus* – блукати, розгалуження, розростання, коловорот) – достатньо складне явище сучасної науки. Цей термін використовують логіка, риторика, соціологія, психолінгвістика, філософія, мовознавство. Кожна наука акцентує увагу на різних особливостях дискурсу. Отже, «дискурс» - це міждисциплінарна дефініція, яка входить до основних термінів багатьох наук. В сучасній лінгвістиці не існує чіткого та загальновизнаного визначення поняття «дискурс». Спочатку слово «дискурс» означало мова взагалі або текст. Зараз в лінгвістичній літературі вживається багато різних дефініцій цього терміна. Поняття «дискурс» таке ж розпливчате, як і поняття мови, суспільства, ідеології, що визиває полеміку серед науковців, і як наслідок різноманітність визначень цього слова. Саме цим визначається актуальність роботи.

Об'єктом дослідження в нашій розвідці є поняття дискурсу в сучасному мовознавстві.

Предметом дослідження є з'ясування питань про визначення дискурсу в мовознавчій науці.

Мета дослідження – аналіз сучасних трактовок поняття «дискурс», визначення співвідношення дискурсу та тексту.

Реалізація цієї мети потребує вирішення наступних **завдань**: 1) охарактеризувати та проаналізувати існуючі на даному етапі визначення поняття «дискурс»; 2) позначити основні напрямки в розумінні дискурсу; 3) розглянути співіснування таких явищ, як текст та дискурс.

Фундатором багатьох сучасних досліджень дискурсу в лінгвістиці є французький філософ, культуролог М. Фуко [Фуко 1996, с. 12–23]. Базові положення його теорії розглядають дискурс як явище, що не зводиться до мови та мовлення, яке висвітлює те, що люди бажали сказати.

Одним з тих, хто надав слову «дискурс» термінологічне значення був Є. Бенвеніст, визначаючи його як «мовлення, що було привласнено тим, хто розмовляє (мовцем)» [Бенвеніст 1975, с. 296].

Д. Шифрін виділяє три головних напрямки в трактовці цього поняття. Перший підхід визначає дискурс як мову вище рівня речення або словосполучення [Schiffrin 1994, с. 23]. Таке формальне визначення згодом було замінено змістовим вітчизняним вченим В. А. Звєгінцевим: «дискурс – це два або декілька речень, що знаходяться у смисловому зв'язку» [Звєгінцев 1980, с. 171]. Другий підхід, що презентує Д. Шифрін, дає функціональне визначення «дискурсу» як «будь-якого вживання мови» в широкому соціокультурному контексті. Третій напрямок підкреслює взаємодію форми та функції: «дискурс як висловлювання» [Schiffrin 1994, с. 39].

В. Стаббс [Stubbs 1983, с. 7] виділяє три головні характеристики дискурсу: 1) це одиниця мови, що перевищує по об'єму речення; 2) дискурс пов'язаний із вживанням мови в соціальному контексті; 3) по своїй організації дискурс є інтерактивним, тобто діалогічним. На наш погляд третя характеристика дискурсу, яка визначена В. Стаббсом, доповнює основні підходи щодо трактовки цього терміну американською дослідницею Д. Шиффрін.

Уведенням терміна «дискурс» до обігу мовознавства ми завдячуємо американському лінгвісту З. Харрису. В своїх дослідженнях він розглядає взаємозв'язок людини, мовлення та соціальної ситуації та під дискурсом розуміє «послідовність речень, які були вимовлені (або написані) однією (чи кількома) людиною в окремій ситуації» [Harris 1952, с. 3].

Згідно з Т. А. Ван Дейком, дискурс – це не лише текст, як ототожнюють його деякі науковці (В. Дресслер [Dressler 1978], П. Сьюрен [Seuren 1998], С. Шмідт [Schmidt 1978], О. Москальська [Москальська 1981] та ін.), але і комунікативне явище, оскільки він спрямований на певну аудиторію. В понятті дискурс закладені знання про світ, функціональні задачі комунікантів, а також певні правила побудови дискурсу. В дискурсі, за словами Т. А. Ван Дейка, відображається менталітет та культура як національна, загальна, так і індивідуальна, особиста. Т. А. Ван Дейк [Дейк 1989, с. 103] вважає, що при описі тексту вже не достатньо проводити аналіз лише мовних явищ, а й необхідно спиратися на контекст функціонування мови.

Значний вклад в дослідження дискурсу зробили російські та українські лінгвісти Н. Д. Арутюнова [Арутюнова 1990], О. С. Кубрякова [Кубрякова 2000, 2005], Ф. Ц. Бацевич [Бацевич 2004], О. О. Селіванова [Селіванова 2011, 2004], А. П. Загнітко [Загнітко 2007], А. Д. Белова [Белова 2002], В. Б. Бурбело [Бурбело 2003], О. Москальська [Москальська 1981], В. И. Карасик [Карасик 2000], В. Дем'янков [Дем'янков 2005], Г. Почепцов [Почепцов 1996], А. М. Приходько [Приходько 2009].

Н. Д. Арутюнова в «Лінгвістичному енциклопедичному словнику» визначає дискурс «як зв'язний текст разом з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами» [Арутюнова 1990, с. 136]. В сучасній лінгвістиці дискурс розуміється як багатопланове явище, яке складається із учасників комунікації, ситуації спілкування і самого тексту. Дискурс уявляється як «мовлення, занурене у життя» [Арутюнова 1990, с. 136-137]. За Н. М. Андронкіною, в дискурсі реалізуються знання про світ, думки, установки, ситуації реального спілкування, сукупність процесу і результату мовленнєво-розумової діяльності [Андронкіна 2008, с. 87]. Ю. С. Степанов вважає, що

«дискурс – це мова в мові, але подана у вигляді особливої соціальної даності» [Степанов 1995, с. 71].

В. З. Дем'янков дає наступну трактовку дискурсу: «будь-який фрагмент тексту, який складається з більш ніж одного речення чи незалежної частини речення. Часто, не завжди, концентрується біля якогось опорного концепту; утворює спільний контекст, який описує дійові особи, об'єкти, обставини, часи, вчинки і т. ін., що визначається не стільки послідовністю речень, скільки тим загальним для утворюючого дискурсу та його інтерпретатора світом, який «будується» в процесі розгортання дискурсу» [Дем'янков 2005, с. 7]. В. З. Дем'янков зближує дискурс з текстом, але не з будь-яким, а з тим, який утворює загальний контекст разом із «дійовими особами, об'єктами, обставинами, часами, вчинками», з екстралінгвістичними чинниками.

Звичайно деякий період в лінгвістиці дефініції «дискурс» та «текст» ототожнювалися, але відношення між текстом та дискурсом не можуть кваліфікуватися як відношення рівності, як відношення симетричні. Той факт, що дискурс часто зв'язують з текстом, а інколи прирівнюють, пов'язаний з тим, що у цих феноменів дійсно багато спільного. Однак, поряд із схожістю тексту та дискурсу дослідники виділяють й характерні риси. Наприклад, на думку В. Г. Борботько не кожен текст є дискурсом, бо насправді не кожен текст уявляє собою «комунікативну одиницю» та несе «сміслову концепцію» [Борботько 2005, с. 8]. Так, наприклад не можливо сказати, що тексти словника, довідника є дискурсом. Дослідження В. Г. Борботько подають дискурс з іншої сторони, протиставляючи рекурсивні та дискурсивні висловлювання, де рекурсивні не додають нічого нового до того, що було сказано раніше, а дискурсивні відрізняються змістовно-інформативною новизною, дискурс розуміється як приріст нової інформації. Згідно до визначення В. Г. Борботько дискурс є «текст, але такий, який складається із комунікативних одиниць мови – речень та їх об'єднань в більш великі єдності, які знаходяться в безперервному смислового зв'язку, що дозволяє сприймати його як цілісне утворення».

В. Є. Чернявська, узагальнивши різні трактовки дискурсу у вітчизняному та закордонному мовознавстві, пропонує два основних визначення: 1) «конкретна комунікативна подія, яка фіксується в письмових текстах та в усному мовленні, яка здійснюється в певному когнітивно-типологічно обумовленому комунікативному просторі», та 2) «сукупність тематично-співвіднесених текстів» [Чернявская 2006, с. 53].

В. І. Карасик дає більш розгорнуту характеристику цьому явищу, як «текст, понурений в ситуацію спілкування», що допускає «багато вимірів» та взаємодоповнюючих підходів дослідження, у тому числі прагмалінгвістичний, психолінгвістичний, структурнолінгвістичний, соціолінгвістичний» [Карасик 2000, с. 5-6]. Вчений визначає дискурс як мовне явище, яке вбирає в себе властивості, що притаманні мові, спілкуванню, зафіксованому в текстах.

Відомий лінгвіст М. Л. Макаров наводить три типи координат щодо визначення терміну «дискурс»: по-перше з формального боку – це утворення більш високого рівня, ніж речення; з функціональної точки зору – це вживання мови в усіх її різновидах; із точки зору ситуаційної інтерпретації – це існування мови в оточенні культурних, соціальних та інших обставин спілкування людей [Макаров 2003, с. 5].

На наш погляд, найбільш обґрунтовано та повно визначає поняття «дискурс» українська дослідниця О. О. Селіванова [Селіванова 2011, с. 120] як:

1) зв'язний текст у контексті численних супровідних фонових чинників онтологічних, соціокультурних, психологічних тощо; текст, занурений у життя;

2) замкнена цілісна комунікативна ситуація (подія), складниками якої є комуніканти й текст як знаковий посередник, зумовлена різними чинниками, що опосередковують спілкування й розуміння (соціальними, культурними, етнічними і т.ін.);

3) стиль, підмова мовного спілкування;

4) зразок мовної поведінки в певній соціальній сфері, що має відповідний набір змінних.

Різний підхід щодо дослідження цього поняття, який ми зустрічаємо в роботах багатьох вчених, доводить багатовекторність цього терміну та забезпечує йому особливе місце як суміжному об'єкту дослідження в різних галузях науки. Однак, незважаючи на те, що дане поняття має безліч наукових інтерпретацій та характеризується нечіткими межами його застосування, науковці єдині в одному, що дискурс – це мовленнєве спілкування. Інакше кажучи, основним принципом, який об'єднує всі прояви дискурсу є комунікативна дія.

Водночас, при усьому різноманітті трактовок «дискурсу», позначилось розуміння дискурсу не лише як комунікативної події, а як комунікативного явища із запровадженими в нього соціальними, культурними, психологічними чинниками, а також специфікою ментальної діяльності учасників комунікації.

Отже, дискурс розглядається як мовленнєва практика, тобто «інтерактивна діяльність учасників спілкування, установлення та підтримка контакту, емоційний та інформаційний обмін, виявлення впливу друг на друга, сплетіння комунікативних стратегій, що моментально змінюються, та їх вербальне та невербальне втілення в практиці спілкування» [Слышкин 2000, с. 5]

Таким чином, враховуючи усе вищесказане, ми можемо зробити наступні **висновки**:

- дискурс це досить складне комунікативне явище, в склад якого входить не лише процес створення певного тексту, але й невідривна залежність утворення мовленнєвого твору від багатьох екстралінгвістичних моментів – знань про світ, думок та поглядів, певних цілей та задач мовця;

- дискурс – це текст, занурений в реальне спілкування, який має багатозарові виміри;

- дискурс має динамічний характер, продукт цього явища – текст;

- дискурс та текст – це явища, які не можуть злитися в одне, які не можуть бути прирівняними, синонімічними, але водночас вони нерозривні.

У зв'язку із цим необхідно мати чітке розуміння про найбільш важливі характеристики дискурсу:

- цілісність або зв'язність;

- завершеність;

- композиційна оформленість;

- належність до певного типу;

- наявність екстралінгвістичних параметрів.

І, якщо зв'язність, цілісність, завершеність притаманні усім мовним витворам, то екстралінгвістичні чинники – лише дискурсу.

Також, враховуючи існуючі дефініції терміну дискурс, слід зазначити, що на наш погляд, усі вони не вступають в протиріччя, а доповнюють один одного, тим самим розкриваючи це поняття та розширюючи його.

Перспективи подальшого дослідження у цьому напрямку мають на меті дослідити критерії відокремлення того чи іншого дискурсу, типологію дискурсів. Актуальним також є питання перетину елементів різних дискурсів з метою створення конкретного дискурсивного простору.

Література

- Андронкина Н. М.* Понятие «дискурс» в междисциплинарных исследованиях и его содержание в методике преподавания ин. яз. / Н. М. Андронкина // Мир науки, культуры, образования. – 2008. – №3/10. – С.87–91. *Арутюнова Н. Д.* Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – С.136 – 137. *Бацевич Ф.* Основы коммуникативной лингвистики /Ф. С. Бацевич. - К.: Академія, 2004. – 344с. *Бенвенист Э.* Общая лингвистика / Эмиль Бенвенист. – М.: Прогресс 1975. – 446с. *Белова А. Д.* Понятия «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці / Белова А. Д. //Вісник КУ ім. Тараса Шевченка. Іноземна Філологія. – 2002. – Випуск 32. – С.11 – 14. *Борботько В. Г.* Элементы теории дискурса / Борботько В. Г. – Грозный: Изд. Чечено-ингуш. Ун-та, 1981. – 113 с. *Демьянков В. З.* Текст и дискурс как термины и как слова обыденного / Демьянков В.З.//Язык. Личность. Текст: сб. ст. к 70-летию Т. М. Николаевой// Ин-т славяноведения РАН; отв. ред. Т. Н. Топоров. – М.: Языки славянских культур. – 2005. *Бурбело В. Б.* Дискурс проекту як інтегративний тип дискурсу/ В. Б. Бурбело // Вісник Київського нац. Ун-ту ім. Тараса Шевченка. Іноземна Філологія. – Вип.35. – 2003. – С. 50 – 53. *Дейк Т. А. ван.* Язык. Познание. Коммуникация: Сб. работ / Сост. В. В. Петрова; пер. с англ. под ред. В.И. Герасимова; Вступ. ст. Ю.А. Караулова, В.В. Петрова. – М.: Прогресс. – 1989. – 310 с. *Загнітко А.П.* Сучасні лінгвістичні теорії. Монографія. – Вид. 2-ге випр. і доп. – Донецьк: ДонНУ. – 2007. – 219 с. *Звегинцев В.А.* О цельюоформленности единиц текста / В. А. Звегинцев // Известия АН СССР. Сер. Литературы и языка. –

1980. – Т.39. – №1 – С. 13 – 21. *Карасик В. И.* О типах дискурса / В.И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс. Сб. науч. тр. / Под ред. В.И. Карасика, Г. Г. Слышкина. – Волгоград: Перемена, 2000. – С. 5 – 20. *Кубрякова Е. С.* О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике / Е. С. Кубрякова // Дискурс, речь, речевая деятельность: функциональные и структурные аспекты: сб. обзоров РАН ИНИОН. – М., 2000. – С. 7 – 25. *Кубрякова Е. С.* О термине дискурс и стоящей за ним структуре знания / Е. С. Кубрякова // Язык. Личность. Текст. – М.: Языки славянской культуры, 2005. – С. 23 – 33. *Макаров Л.* Основы теории дискурса / Л. Макаров. – М.: ИТДКГ «Гнозис», 2003. – 280 с. *Москальская О.И.* Грамматика текста / О.И. Москальская. – М.: Прогресс, 1981. – 187 с. *Почепцов Г. Г.* Теорія комунікації / Георгій Георгійович Почепцов. – К.: ВЦ «Київський університет», 1999. – С. 75 – 126. *Приходько А. М.* Когнитивно-коммуникативная типология дискурсов. Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vknlu/fil/2009_1/3.pdf. *Приходько А. М.* Таксономические параметры дискурса // Язык. Текст. Дискурс: Научный альманах Ставропольского отделения РАЛК / Под ред. проф. Г. Н. Манаенко. Выпуск 7. – Ставрополь: Из-во СГПИ, 2009. – С. 22 – 30. *Селиванова О. О.* Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селиванова. – Полтава: Довкілля, 2011. – 844с. *Селиванова Е.А.* Основы лингвистической теории текста и коммуникации / Елена Александровна Селиванова. – Киев: Брама; Из-во Вовчок О. Ю., 2004. – 336 с. *Слышкин Г. Г.* Аксиология языковой личности и сфера наивной лингвистики / Г.Г. Слышкин // Социальная власть языка: сб. науч.тр. – Воронеж, 2000. – С. 87 – 90. *Степанов Ю. С.* Альтернативный мир, дискурс, факт и принципы причинности / Ю. С. Степанов // Язык и наука конца XX века. – М.: РГГУ, 1995. – С. 34 - 73. *Чернявская В.Е.* Дискурс власти и власть дискурса / Валерия Евгеньевна Чернявская – М.: Флинта: Наука, 2006. – 136 с. *Фуко М.* Порядок дискурса // Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности / М. Фуко. – М.: Кастиль, 1996. *Dressler W.U.* (ed.) Current Trends in Textlinguistics. – Berlin, 1978. *Harris Z.S.* Discourse analysis / Z. Harris // Language. – 1952. – Vol. 28. – №17. – P.1 – 30. *Schiffirin D.* Approaches of Discourse. – Oxford; Cambridge, M.A., 1994. *Schmidt S. J.* Some problems of communicative text theories // Current Trends in Textlinguistics. – Berlin; New York, 1978. – P.47 – 60. *Seuren P.A.* Western Linguistics. A historical introduction. Blackwell, 1998. *Stubbs M.* Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natral language. – Oxford, 1983.

УДК 811+316.774

ФОРМАНОВА С. В.

(Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського)

ИНВЕКТИВА ЯК ЗАСІБ ЕНЕРГОІНФОРМАЦІЙНОГО УРАЖЕННЯ

У статті проаналізовано негативне значення інвективи, яка, проникаючи у свідомість адресата, руйнує його енергоінформаційне поле, що призводить до деструкції психічного стану людини, порушення мовних структур і деградації суспільства.

Ключові слова: інвектива, ураження, енергоінформаційне поле, деструкція.

Форманова С. В. Инвектива как средство энергоинформационного поражения. В статье проанализировано негативное значение инвективы, которая, проникая в сознание адресата, разрушает его энергоинформационное поле, что приводит к деструкции психического состояния человека, нарушения языковых структур и деградации общества.

Ключевые слова: инвектива, поражение, энергоинформационное поле, деструкция.

Formanova S. V. The Invective as a means of energy information influence. The article analyzes the negative value of invective, which penetrated the consciousness of the addressee, destroys his energoinformational field, which leads to the destruction of the mental state of a person, violations of linguistic structures and the degradation of society.

Keywords: invective, influence, energy information field, destruction.

Сучасні лінгвісти приділяють багато уваги аналізу лексичного шару мови, насамперед його складу та функціонуванню (С. Єрмоленко, Л. Мацько, В. Русанівський, Н. Сологуб, Л. Ставицька, О. Тараненко, Є. Чак). Найретельніше досліджують еволюційну динаміку лексико-стилістичної системи (М. Кочерган, А. Мойсієнко, В. Русанівський, Л. Струганець, О. Тараненко) як таку, що відбиває загальні процеси розвитку мови, її усталені та змінні елементи (В. Жайворонок, С. Єрмоленко, І. Кочан, Т. Коць, К. Ленець, Л. Мацько, С. Семчинський, О. Стишов, О. Тараненко). Вчені аналізують етимологічний аспект (О. Мельничук), соціолінгвістичний аспект (Б. Ажнюк, С. Бибик, Л. Масенко, Л. Ставицька), етнокультурний аспект (В. Жайворонок, С. Єрмоленко, Л. Мацько, О. Федик).

Дослідженню ненормативної лексики присвячено праці таких зарубіжних учених, як Ю. Апресян, Н. Арутюнова, К. Горбачевич, А. Єдлічка, В. Жельвіс, О. Істріна, В. Іцкович, В. Карасик, Н. Комлев, А. Корольов, Е. Косеріу, Л. Крисін, Г. Кусов, Ю. Левін, А. Плутцер-Сарно, Ю. Скребньов, В. Сорокін, Й. Стернін, Б. Успенський, Ч. Хоккет та ін. Науковці звертають увагу на її структурно-семантичні, прагмалінгвістичні, комунікативно-лінгвістичні, лінгвокультурологічні, юридичні особливості. Структурно-семантична характеристика інвективи полягає в з'ясуванні її семантики, виокремленні критеріїв